

ERIKOISKIRJASTOJEN NEUVOSTON KEVÄTKOKOUS

Aika	Torstai 16.2.2006 klo 13 – 15.40
Paikka	Kotimaisten kielten tutkimuskeskus Sörnäisten rantatie 25 00500 Helsinki
Puheenjohtaja	Elisa Paavilainen, Suomen ympäristökeskus
Sihteeri	Anna-Liisa Kristiansson-Seppälä, Kotimaisten kielten tutkimuskeskus
Läsnä	(Liite1)

Kokous aloitettiin juomalla kakkukahvit 30-vuotiaan Kotuksen kunniaksi.

1. Tervetuliaissanat

Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen tietohuolto-osaston osastonjohtaja Elisa Stenvall toivotti Erikoiskirjastojen neuvoston jäsenet tervetulleiksi Kotukseen. Hän korosti kirjastoverkon tärkeyttä yli sektorirajojen ja hyviä yhteyksiä Kansalliskirjastoon. Elisa Stenvall esitteli 1.3.2006 kolmekymmentä vuotta täyttävän Kotuksen toimintoja. Hän mainitsi myös, että Kotimaisten kielten tutkimuskeskus pitää yllä upeata kirjastoa.

2. Kokouksen avaus

Erikoiskirjastojen neuvoston puheenjohtaja Elisa Paavilainen Suomen ympäristökeskuksesta avasi kokouksen.

3. Puheenjohtajan ja sihteerin valinta

Puheenjohtajana toimi Erik-neuvoston puheenjohtaja Elisa Paavilainen, joka kutsui EriK-neuvoston sihteerin Anna-Liisa Kristiansson-Seppälän kokouksen sihteeriksi

4. Esityslistan hyväksyminen

Esityslista hyväksyttiin.

5. Edellisen kokouksen pöytäkirja

EriK-neuvoston syyskokouksen pöytäkirja on osoitteessa <http://www.varastokirjasto.fi/erikoiskirjastot/> Pöytäkirjaan ei kenelläkään ollut huomauttamista.

6. Ilmoitusasiat

1. Erikoiskirjastojen sivut ovat osoitteessa www.nrl.fi/erikoiskirjastot ja www.varastokirjasto.fi/erikoiskirjastot. Pasi Juttula on hyvä yhteyshenkilö Varastokirjastossa. Päivitys tapahtuu erittäin nopeasti.

2. [Kansalliskirjastotyöryhmän 2002 seurantaryhmän muistio](#)

Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2006:1
- 24 s.

Muistiota ei ole julkaistu painettuna.

ISBN 952-485-075-5 (PDF)

Erikoiskirjastojen osalta kansalliskirjaston peruspalvelujen rahoituksen ongelmana on keskitetyn rahoituksen puuttuminen. Opetusministeriö selvittää yhdessä erikoiskirjastojen, niiden kehysorganisaatioiden ja kansalliskirjaston kanssa mahdollisuudet hallinnonalarajat ylittävän keskitetyn rahoituksen järjestämiseksi.

Toimeenpanovastuu: opetusministeriö; aikataulu: 2006. (Kansalliskirjastotyöryhmän 2002 seurantaryhmän muistio, s. 20).

Puheenjohtaja kiitti seurantaryhmän jäsentä Hellevi Yrjölää, jolta on saatu kiitettävästi tietoa työryhmän toiminnasta.

3. Lausuntopyyntö standardiehdotuksesta ISO/CD 11620 Information and documentation - Library performance indicators

Keskusteltiin, mitkä ovat ne indikaattorit, joilla meidän pitäisi kertoa vaikuttavuudestamme. Päätettiin, että EriK-neuvoston sihteeri laittaa standardiehdotuksen kaikille neuvoston jäsenille kommentoitavaksi. Kommentit pyydetään lähettämään EriK-neuvoston puheenjohtajalle Elisa Paavilaiselle 9.3.2006 mennessä.

4. Kirjastoverkkopäivä. Kansalliskirjaston ja kirjastoverkon tapaaminen 21.3.2006 klo 9 – 16. Järjestäjinä Kansalliskirjasto, AMKIT-konsortio, Erikoiskirjastojen neuvosto, Yleisten kirjastojen neuvosto, Yliopistokirjastojen neuvosto. Paikka: Valkoinen sali, Aleksanterinkatu 16 -18. Klo 9.00 – 11.00 Kirjastosektoreiden työvaliokuntien kokous. Paikka: Fabianian auditorio Kansalliskirjasto Yliopistonkatu 1, 2 krs. (huoneen numero C221)

7. Ajankohtaiset asiat ja neuvoston toimintasuunnitelma 2006

Elisa Paavilainen esitti katsauksen syyskokouksen jälkeen tapahtuneesta.

Kokous 8.12.2005 palvelupäällikkö Kristiina Hormia-Poutasen luona.

EriK:sta paikalla Anna-Liisa Kristiansson-Seppälä, Hellevi Yrjölä ja Elisa Paavilainen Kokouksen 12.12.2005 alkuvalmistelua. Esillä palvelukokonaisuudet tietokannat; verkkoaineistojen hankinta, digitaalisen kirjaston ohjelmistot, standardit ja yhteistilasto, nykytila sekä EriK:n odotukset Kansalliskirjaston suuntaan.

Kokous 12.12.2006 Kai Ekholmin luona. Kansalliskirjaston ja kirjastoverkon tapaaminen Läsna Hellevi Yrjölä ja Elisa Paavilainen. Kirjastoverkkopalvelujen kehittäminen vuosina 2007 – 2009 sekä suunnitelma vuodelle 2006.

Kokouksessa keskusteltiin seuraavista teemoista: perusaineistojen kartoitus ja aineistoihin tarvittavan rahoituksen määrä, vaikuttavuuden arviointi ja kirjastoverkon mittarit, kevään 2006 asiakaskirjastojen kysely, määräraha-asiat, sektoreiden ja Kansalliskirjaston välinen viestintä, kirjastosektoreiden yhteinen strategia.

Kokous 1.2.2006 Kristiina Hormia-Poutasen luona. Katsaus sektorien ajankohtaisiin asioihin Katsausta tulevaan vuoteen ja sektorien yhteisiin tapaamisiin. Kirjastoverkkopäivän 21.3.2006 ohjelman suunnittelua. Osallistujina Anna-Liisa Kristiansson-Seppälä ja Elisa Paavilainen.

Kirjastosektoreiden ja Kansalliskirjaston kokous 17.2.2006. Kansallisten kirjastoverkkopalvelujen raportti 2005 ja toimintasuunnitelma 2006.

Kirjastoille sähköinen kysely keväällä kansallisista kirjastoverkkopalveluista: kyselyluonnos ja ajankohta. Kansalliset mittarit kirjastoverkkopalvelujen arviointiin. Osallistujina Hellevi Yrjölä, Anna-Liisa Kristiansson-Seppälä ja Elisa Paavilainen.

Kirjastoverkkopäivä 21.3.2006. Sektorien työvaliokunnat tapaavat klo 9 – 11. Tilaisuuden yhteinen ohjelma klo 12 alkaen.

EriK-töyövaliokunnan kuulumiset. Pidetty kokoukset ARAssa ja Eduskunnassa Esillä mm. lausuntopyyntö Helsingin yliopiston kirjaston muutoksesta Kansalliskirjastoksi, sekä yliopistolain ja -asetuksen 25 §. Jäsenasiat, tulevat tapahtumat, meneillään olevat asiat, kuten Tiedonhaun portti ja Frank-monihaku.

Toimintasuunnitelma 2006. Sisäinen, valtakunnallinen ja kansainvälinen verkostoituminen. Kansalliskirjaston tarjoamiin palvelukokonaisuuksiin liittyminen. Yhteydenotot ja lausunnot. Mahdolliset kansalliset projektit.

Tulevaisuus: Mikä muuttuu? Sektorien sisäisestä tekemisestä siirrytty uuteen kauteen, jossa yhteistyökumppaneina ovat Kansalliskirjasto ja kirjastoverkon sektorit. Peruspalvelut pysyviksi kirjastoverkolle, Kansalliskirjaston pysyvä henkilöstöresursointi v. 2007 alkaen.

Mikä muuttuu? Koko kirjastoverkko mukana palvelujen kehittämisessä ja tavoitteiden asettamisessa: lisääntynyt painoarvo, vaikuttavuus ja näkyvyys. Kansalliskirjasto yhteisenä palvelu- ja kehittämissyksikkönä. Kirjastoverkon vahva rooli tietoyhteiskunnan kehittäjänä. Yhdessä tekeminen >>tuottavuushankkeet. Rahoitus?

EriK tulevaisuudessa? Tuleeko neuvostosta sateenvarjo, jonka alle muodostuu ryhmiä omine erityistarpeineen? Ovatko tulevaisuudessa kaikki erikoiskirjastot mukana kaikessa, vai onko tarpeen eriyttää toimintaa?

Keskustelua: Olisi hyvä saada kansalliset perusaineistot. Miten ne rahoitettaisiin? Kirjastojen mittareita ja vaikuttavuutta pohditaan kaikilla sektoreilla. Täytyy kehittää talousraportointia, tunnuslukuja. Erikoiskirjastot toivovat, että enää ei olisi FinELibin palvelumaksuja. Hellevi Yrjölä korosti, että erikoiskirjastot eivät ole saamassa rahaa ainakaan meneillään olevalla suunnittelukaudella 2006-2009. Hänen mielestään vallalla on selkeä ilmiapiiri, että jokainen maksaa omat kulunsa.

Eri sektoreiden puheenjohtajat ja sihteerit kokoontuvat n. neljä kertaa vuodessa. Myös työvaliokunnat kokoontuvat yhteen. Eri kirjastosektorien yhteisen strategian laadinta on tärkeää.

FinELibin toimeksianto työryhmän perustamisesta eri kirjastosektorien perusaineistojen määrittelyä varten viritti erittäin vilkkaan keskustelun.

8. **Esityslistaan tehtiin muutos: siirryttiin esityslistan kohdasta kahdeksan kohtaan kymmenen.**

Ellibs Webkirjasto ja sähköiset kirjat. - Myyntijohtaja Jussi Nevanpää, Ellibs Ltd. Jussi Nevanpää oli estynyt tulemasta. Esityksen piti toimitusjohtaja **Kristian Laine**. Ellibs Oy on kansainvälinen elektronisten julkaisujen myyntiin ja lainaustoimintaan erikoistunut yritys. Yhtiö tarjoaa asiakkailleen pitkälle automatisoituja elektroniseen julkaisuun sekä aineistojen hallintaan liittyviä ohjelmistopalveluja. Ellibsin yhteistyökumppaneina toimivat tietokirjojen julkaisijat, kirjasto-organisaatiot ja yritykset, joille Ellibs tuottaa kirjastopalveluita ja elektronisten julkaisujen myynti- ja tukipalveluita. Nykyisin tuotevalikoima käsittää n. 15 000 tietokirjaa ja valikoima laajenee nopeasti. <http://www.ellibs.com>. Kristian Laine teki Erikoiskirjastojen neuvostolle yhteistarjouksen, joka on voimassa maaliskuun loppuun. Tarjous lähetetään tiedoksi EriK-jäsenille. Anja Heino Stakesista moitti Ellibsin laskutuskäytäntöä.

9. **Työvaliokunnan yhden uuden jäsenen valinta erovuoroisen tilalle.** Erovuorossa oli kaksi työryhmän jäsentä, joista toinen, Anna-Liisa Kristiansson-Seppälä suostui jatkamaan sihteerinä. Erovuoroisen, Eduskunnan kirjaston edustajan, Tommi Peuhkurisen tilalle valittiin Vuokko Pärssinen-Tainio Suomen Sukututkimusseurasta. Hän oli aiemmin työvaliokunnan varajäsenen. Työvaliokunnan uudeksi varajäseneksi valittiin Janne Ranta Ylen Kirjasto- ja tietopalvelusta.

10. Katsaus työryhmien toimintaan

Elisa Paavilainen oli pyytänyt raportteja niiltä Erikoiskirjaston neuvoston jäseniltä, jotka edustavat neuvostoa Digitaalisen kirjaston ohjausjärjestelmän työryhmissä. Edustajia on neljä, joista kolme oli raportoinut Elisa Paavilaiselle, joka esitti kunkin raportin.

Digitaalisen kirjaston ohjausjärjestelmän Vaikuttavuuden arviointi –ryhmä / Vappu Lappalainen: Ryhmä kokoontui 30.11.2005. Ryhmän toimeksiantokysymys on, mitä on digitaalisen kirjaston vaikuttavuus, miten se tulee esille, miten sitä voitaisiin mitata. Kokouksessa pohdittiin, mitä dataa kirjastot tarvitsevat, mitä dataa jo kerätään, mitä dataa puuttuu, kuka kerää ja analysoi datan. Myös kerätyn datan käytöstä keskusteltiin. Määrittelyjen yhdenmukaistaminen todettiin hyvin tärkeäksi ja asiaan liittyvät tekniset ongelmat on kyettävä ratkaisemaan. Toiminta on kyettävä perustelevaan taloudellisesti. Kaikissa erikoiskirjastoissa kirjastopalvelujen kohderyhmän määrittely ei ole helppoa, sillä osa kirjastoista on valtakunnallisia palveluyksiköitä. Pitäisi pystyä määrittelemään myös verkkopalvelujen osalta käytön määrä ja palvelujen käyttäjät. Määrällisen tiedonkeruun rinnalle tarvitaan myös kvalitatiivisia menetelmiä, joilla mitata palveluja käyttäjän näkökulmasta. Käydyssä keskustelussa todettiin, että käsittekuviota on hyvä tarkistaa. Selvitetään kansainvälisen tilastointistandardin vaatimukset sekä muut tarvittavat asiat. Ryhmä otti kantaa analogisen ja digitaalisen audiovisuaalisen aineiston erottelutarpeeseen tilastoinnissa. Todettiin, että erottelua aineistomuodon mukaan ei tarvita, vaan sisältöperusteinen ajattelu on tärkeämpää. Kirjastotilastostandardi ISO 2789: Information and documentation – international library statistics sekä mittaristandardi ISO 11620: Information and documentation – Library performance indicators ovat parhaillaan uudistettavana. Esityksiä valmistele kaksitoista työryhmää, joissa on Suomen edustajana Markku Laitinen. Uudistus on todettu tarpeelliseksi erityisesti elektronisissa kirjastopalveluissa tapahtuneen nopean kehityksen vuoksi. On tarkoitus myös saattaa standardin määritelmiä ja menettelytapoja käytäntöön. Mittaristandardiin on tulossa joitakin uusia indikaattoreita. ISO 2789-standardi oli lausuntokierroksella keuhällä 2005 ja ISO 11620 tulee lausunnoille lähiaikoina. Myös ISO 2789 Tilastostandardin kansallinen sovellus on uudistettava 2789:n valmistuttua. Vaikuttavuusryhmä kokoontuu seuraavan kerran vuoden 2006 aikana, jolloin kokouksen pääaiheena on uusien vaikuttavuusmittareiden kehittäminen. Ryhmä pohtii tuolloin myös, mitä ongelmia käsitteistössä ja tilastoinnissa on.

Digitaalisen kirjaston ohjausjärjestelmän Ohjelmisto- ja standardointityöryhmä / Timo Hellgren: Ohjelmisto- ja standardointityöryhmässä ei ole tapahtunut mitään sitten alkuseminaarin.

Digitaalisen kirjaston ohjausryhmän Verkkopalveluryhmä / Elisa Orrman: Verkkopalveluryhmä on perustettu kehittämään digitaalisen kirjaston palvelukokonaisuutta, tekemään sitä koskevia strategisia linjauksia ja arvioimaan niiden vaikuttavuutta. Kansalliskirjasto koordinoi verkkopalveluryhmän toimintaa.

Verkkopalveluryhmän tehtävät :

- koordinoi verkkopalvelujen kehittämistä ja toimintapolitiikkaa
- arvioi palvelujen vaikuttavuutta, taloudellisuutta ja tuloksellisuutta
- ennakoii uusia palveluja
- varmistaa ohjelmistojen yhteensopivuuden
- tekee aloitteita ja toimenpide-ehdotuksia rahoittajille.

Verkkopalveluryhmä koostuu seuraavien tahojen edustajista: yliopisto-, ammattikorkeakoulu-, erikoiskirjasto- ja yleinen kirjastosektori, tieteen tietotekniikan keskus CSC, alan asiantuntijat, palvelujen käyttäjät ja Kansalliskirjasto. Tällä hetkellä 12 jäsentä. Puheenjohtaja on professori Markku Löytönen. Verkkopalveluryhmä on tähän mennessä kokoontunut 4 kertaa; digitaalisen kirjaston ohjausryhmän eri sektoreilla on ollut yksi yhteinen seminaari elokuussa 2005. Kokouksissa on käsitelty mm. seuraavia asioita:

- digitaalisen kirjaston tiedonhakupalveluiden kehittäminen; miten saataisiin luotua Googlen nopeuden ja laajuuden veroinen, mutta tieteellisesti pätevä, turvallinen ja käyttäjille helppo hakupalvelu
- kirjastojen nopea toimintaympäristön muutos ja siihen vaikuttavat asiat; asiakkaiden ja asiantuntijoiden välinen roolimuuutos; palveluiden kehittäminen
- MARC-21-formaatti yhteiseksi koko kansallisen kirjastoverkon formaatiksi kolmen vuoden siirtymäajalla
- digitaalisen kirjaston ohjelmistojen ja laitteistojen kehittäminen; Sanni-palvelimen uudistus ajankohtaiseksi viimeistään vuonna 2007
- Triangelin pääsovellutusten (Voyager, Meta-Lib+SFX ja ENCompass) tekniikan ja palveluiden kehityksen seuraaminen.

Elisa Paavilainen oli pyytänyt raporttia Laitteistoryhmän toiminnasta Jouko Ylälahdelta (STAKES)

11. Muut asiat

- Keskusteltiin Erikoiskirjastojen neuvoston www-osoitteesta. Nykyään se on: <http://www.varastokirjasto.fi/erikoiskirjastot> ja <http://www.nrl.fi/erikoiskirjastot>
Keskusteltiin osoite-ehdotuksista <http://www.erik.fi> ja <http://www.varastokirjasto.fi/erik> ja niiden maksullisuudesta. Asia jätettiin pöydälle.
- STKS:n erikoiskirjastotyöryhmältä oli tullut toive järjestää Erikoiskirjastopäivä vuoden 2007 helmikuussa yhdessä Erikoiskirjastojen neuvoston kanssa. Elisa Paavilainen pyysi paria vapaaehtoista ilmoittautumaan hänelle Erikoiskirjastopäivän suunnitteluryhmään.
- Frank-monihaku. Neuvosto päätti, että erikoiskirjastot haluavat olla mukana Frank-Monihauksessa (<http://monihaku.kirjastot.fi/>). Neuvosto toivoi, että mahdollisimman monta erikoiskirjastoa saataisiin mukaan. Neuvosto keskusteli asiasta ja suositti, että yhä useampi liittyy Frank-monihakuun. Asiasta voi ottaa yhteyttä Matti Sarmelaan.
- Keskusteltiin Ellibsin hinnoittelusta.
- Eila Vainikka toi keskusteluun Varastokirjaston käytännön olla ottamatta vastaan muita monografiasarjoja kuin kokonaisia.

12. **Seuraava kokous.** Merja Juntunen on ystävällisesti kutsunut neuvoston tiistaina 21.11.2006 klo 13.00 Suomen Pankkiin, jos remontit ovat ohi.

13. **Kokouksen päättäminen**
Puheenjohtaja päätti kokouksen kello 15.40.

14. **Tarjoilua ja tutustuminen Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen kirjastoon**

Puheenjohtajan päätettyä kokouksen siirryttiin nauttimaan Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen tarjoamasta 30-vuotisjuhlatarjoilusta. Tarjoilun jälkeen tutustuttiin Kotuksen kirjastoon.

Puheenjohtaja Elisa Paavilainen

Sihteeri Anna-Liisa Kristiansson-Seppälä

Jakelu EriK –jäsenet
Pasi Juttula, Varastokirjasto
Airi Ojama, Kotimaisten kielten tutkimuskeskus
Elisa Stenvall, Kotimaisten kielten tutkimuskeskus
Marina Turenkova, Kotimaisten kielten tutkimuskeskus

Kristian Laine, Ellibs Ltd

Liitteet

Osanottajaluettelo
EriK-kevätkokous 16.2.2006 Kotus. Katsaus vuodenvaihteeseen
(Elisa Paavilainen)